

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ
ΥΠΟΘΕΣΗ ΤΖΑΓΓΑΡΑΚΗ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
(Προσφυγή Νο 17965/03)
ΑΠΟΦΑΣΗ
ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ
26 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2006

Η απόφαση αυτή θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με τις προϋποθέσεις, που καθορίζονται στο άρθρο 44 παρ.2 της Συνθήκης. Μπορεί να υποστεί τυπικές τροποποιήσεις

Στην υπόθεση ΤΖΑΓΓΑΡΑΚΗ και λοιπών κατά της ΕΛΛΑΔΑΣ

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Πρώτο Τμήμα), που συνεδριάζει σε συμβούλιο, το οποίο αποτελείται από :

κ. Π. ΛΟΡΕΝΖΕΝ, Πρόεδρο

κ. Σ.Λ. ΡΟΖΑΚΗΣ

κ. Α. ΚΟΒΛΕΡ

κα Ε. ΣΤΕΙΝΕΡ

κ. Κ. ΧΑΙΓΙΕΒ

κ. ΝΤ. ΣΠΙΛΜΑΝΝ

κ. Σ.Ε. ΓΙΕΜΠΕΝΣ, Δικαστές και

κ. Μ.Σ. ΝΙΛΣΕΝ, Γραμματέα Τμήματος,

Αφού συσκέφθηκε σε συμβούλιο στις 5 Ιανουαρίου 2006, Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, που αποφασίσθηκε την ημερομηνία αυτή :

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1.- Η υπόθεση ξεκίνησε με προσφυγή (No 17965/03) κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, την οποία είκοσι-δύο υπήκοοι του εν λόγω Κράτους, («προσφεύγοντες»), τα ονόματα των οποίων αναφέρονται σε παράρτημα, εισήγαγαν ενώπιον του Δικαστηρίου στις 21 Μαΐου 2003, δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2.- Οι προσφεύγοντες εκπροσωπήθηκαν από τους κ.κ. Ζ. ΤΖΟΥΒΕΛΟΠΟΥΛΟ, Α. ΜΑΘΙΟΥΔΑΚΗ και Δ. ΤΖΟΥΒΕΛΟΠΟΥΛΟΥ, Δικηγόροι μέλη του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από την εντεταλμένη αντιπρόσωπό της κα Γ. ΣΚΙΑΝΗ, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3.- Στις 27 Οκτωβρίου 2004, το Δικαστήριο αποφάσισε να κοινοποιήσει την προσφυγή στην Κυβέρνηση. Επικαλούμενο το άρθρο 29 παρ. 3 της Σύμβασης, αποφάσισε να αποφανθεί ταυτόχρονα επί του παραδεκτού και της ουσίας.

ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ

4.- Στις 28 Νοεμβρίου 1991, οι προσφεύγοντες άσκησαν ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών αγωγή με την οποία ζητούν να καταδικασθεί το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Ι.Κ.Α.) στην καταβολή σε αυτούς επιδόματος επί του μισθού τους, το ύψος του οποίου ανερχόταν σε 199.953 δραχμές (€ 586,80) για τον καθένα.

5.- Στις 29 Δεκεμβρίου 1993, το Δικαστήριο δικαίωσε την αίτηση των προσφευγουσών και καταδίκασε το ΙΚΑ να τους καταβάλει τα ποσά, που ζητούσαν (απόφαση No 11624/1993).

6.- Στις 18 Απριλίου 1994, το ΙΚΑ άσκησε έφεση κατά της προαναφερόμενης απόφασης. Η δικάσιμος καθορίσθηκε για τις 13 Νοεμβρίου 1996.

7.- Στις 27 Δεκεμβρίου 1996, το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών επικύρωσε την προσβαλλόμενη απόφαση (απόφαση Νο 5353/1996).

8.- Στις 23 Μαΐου 1997, το ΙΚΑ άσκησε αίτηση αναίρεσης.

9.- Στη συνέχεια, το Ελληνικό Κοινοβούλιο ψήφισε το νόμο 2721/1999, με τον οποίο απέκλειε την άσκηση αναίρεσης ενώπιον του Συμβουλίου Επικρατείας για αντιδικίες με οικονομικό αντικείμενο κατώτερο των 500.000 δραχμών και απάγγειλε την ακύρωση οποιασδήποτε σχετικής δικαστικής διαδικασίας, που πιθανόν εκκρεμούσε ενώπιον του εν λόγω Δικαστηρίου. Το άρθρο 52 § 2 του νόμου αυτού προέβλεπε, εντούτοις, ότι τα πρόσωπα, που είχαν ήδη ασκήσει αίτηση αναίρεσης διέθεταν προθεσμία εξήντα ημερών από τις 16 Σεπτεμβρίου 1999 (δηλαδή από την ημερομηνία δημοσίευσης του νόμου), για να ισχυρισθούν, ότι η αντιδικία θα είχε για αυτούς σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις, που θα δικαιολογούσε τη συνέχιση της διαδικασίας. Το ΙΚΑ επικαλέσθηκε τη δυνατότητα αυτή.

10.- Στις 13 Μαΐου 2002 το Συμβούλιο Επικρατείας αποφάσισε την ακύρωση της διαδικασίας σε εφαρμογή των διατάξεων του Νόμου Νο 2721/1999. Έκρινε ότι το ΙΚΑ δεν υποστήριξε τους ισχυρισμούς του σχετικά με τις οικονομικές επιπτώσεις της υπόθεσης (απόφαση Νο 1385/2002). Η απόφαση αυτή καθαρογράφηκε και θεωρήθηκε στις 3 Δεκεμβρίου 2002.

ΕΠΙ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Ι.- ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΒΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

11.- Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται, ότι η διάρκεια της διαδικασίας αφήφησε την αρχή της «λογικής προθεσμίας», όπως προβλέπεται από το άρθρο 6 παρ.1 της Σύμβασης, το οποίο διατυπώνεται με τον ακόλουθο τρόπο :

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή (...) δικαίως (...) εντός λογικής προθεσμίας, υπό δικαστηρίου (...), το οποίον θα

αποφασίση (...) αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)».

12.- Το Δικαστήριο σημειώνει ότι η προς εξέταση περίοδος ξεκίνησε στις 28 Νοεμβρίου 1991, όταν το Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών επιλήφθηκε της υπόθεσης και τελείωσε στις 13 Μαΐου 2002, με την απόφαση Νο 1385/2002 του Συμβουλίου Επικρατείας. Διήρκησε, λοιπόν, δέκα έτη και σχεδόν έξι μήνες και για τους τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας.

A. - ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΚΤΟΥ

13.- Η Κυβέρνηση δηλώνει ότι η προσφυγή είναι εκπρόθεσμη. Σημειώνει ότι η εθνική οριστική απόφαση εκδόθηκε στις 13 Μαΐου 2002, έξι μήνες, λοιπόν, πριν την κατάθεση της παρούσης προσφυγής, την οποία η Κυβέρνηση τοποθετεί στις 6 Αυγούστου 2003.

14.- Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι σύμφωνα με την πάγια νομολογία του, όταν η επίδοση δεν προβλέπεται στο εθνικό δίκαιο, όπως στην περίπτωση αυτή, πρέπει να ληφθεί υπόψη η ημερομηνία από την οποία οι διάδικοι μπορούν πραγματικά να λάβουν γνώση του περιεχομένου της εθνικής οριστικής απόφασης (βλ. κυρίως ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ κατά ΕΛΛΑΔΑΣ (GC), Νο 31423/96 § 30, CEDH 1999-II).

15.- Στην περίπτωση αυτή, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η απόφαση Νο 1385/2002 του Αρείου Πάγου, εθνική οριστική απόφαση σύμφωνα με το άρθρο 35 παρ. 1 της Σύμβασης, καθαρογράφηκε και θεωρήθηκε στις 3 Δεκεμβρίου 2002, ημερομηνία κατά την οποία οι προσφεύγουσες μπόρεσαν να αποκτήσουν αντίγραφο αυτής. Προκύπτει ότι η προσφυγή, που κατατέθηκε στις 21 Μαΐου 2003 και όχι στις 6 Αυγούστου 2003, όπως βεβαιώνει η Κυβέρνηση, δεν είναι εκπρόθεσμη. Κατά συνέπεια, πρέπει να απορριφθεί η ένσταση της Κυβέρνησης

16.- Το Δικαστήριο διαπιστώνει, επιπλέον, ότι η προσφυγή δεν είναι εμφανώς αβάσιμη σύμφωνα με το άρθρο 35 παρ. 3 της Σύμβασης. Το

Δικαστήριο επισημαίνει, επιπλέον, ότι δεν προσκρούει σε κανένα λόγο απαράδεκτου. Πρέπει, κατά συνέπεια, να κηρυχθεί παραδεκτή.

ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΥΣΙΑΣ

17.- Η Κυβέρνηση υποστηρίζει, κατ' αρχήν, ότι η διαδικασία εξελίχθηκε με επιμέλεια ενώπιον των Δικαστηρίων των δύο πρώτων βαθμών. Προσθέτει, ότι ο χρόνος, που πέρασε ενώπιον του Συμβουλίου Επικρατείας ήταν απαραίτητος, λαμβάνοντας υπόψη το αντικείμενο της προσφυγής. Τέλος, η Κυβέρνηση επισημαίνει ότι οι προσφεύγουσες δεν επιχείρησαν να επιταχύνουν τη διαδικασία, κυρίως ενώπιον του Συμβουλίου Επικρατείας.

18.- Το Δικαστήριο υπενθυμίζει, ότι ο λογικός χαρακτήρας της διάρκειας της διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τα περιστατικά της υπόθεσης και σε σχέση με κριτήρια, που έχουν ήδη διαμορφωθεί νομολογιακά, όπως η πολυπλοκότητα της υπόθεσης, η συμπεριφορά των αιτούντων και αυτή των αρμοδίων αρχών καθώς και το αντικείμενο της διένεξης για τους ενδιαφερομένους (βλ. μεταξύ άλλων, *FRYDLENDER κατά ΓΑΛΛΙΑΣ (GC)*, No 30979/96, § 43, CEDH 2000 - VII).

19.- Το Δικαστήριο χειρίσθηκε κατ' επανάληψη υποθέσεις, που αφορούν παρόμοια ζητήματα με αυτό της εν λόγω περίπτωσης και διαπίστωσε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης (βλ. μεταξύ άλλων, *ΠΑΤΣΟΥΡΑΚΗ και άλλοι κατά Ελλάδας*, No 18582/03, 30 Ιουνίου 2005).

20.- Αφού εξέτασε όλα τα στοιχεία, που του προσκομίσθηκαν, το Δικαστήριο εκτιμά, ότι η Κυβέρνηση δεν προβάλλει ως ισχυρισμό γεγονός ή επιχείρημα που μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην παρούσα περίπτωση. Λαμβάνοντας υπόψη τη νομολογία στο θέμα αυτό, το Δικαστήριο εκτιμά, ότι η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας ήταν υπερβολική και δεν ανταποκρίνεται στην απαίτηση της «λογικής προθεσμίας».

Κατά συνέπεια, υπάρχει παραβίαση του άρθρου 6 § 1.

II. - ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

21.- Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση».

A. - ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ

22.- Σαν υλική αποζημίωση, οι προσφεύγοντες ζητούν την καταβολή του ποσού των € 3.068,25 ο καθένας. Επιπλέον, σαν ηθική αποζημίωση, ζητούν ο καθένας το ποσό των € 3.000.

23.- Η Κυβέρνηση εκτιμά, ότι το Δικαστήριο πρέπει να απορρίψει το αίτημα σχετικά με την υλική ζημία. Βεβαιώνει επιπλέον, ότι το ποσό, που ζητήθηκε σαν ηθική ζημία είναι υπερβολικό και ότι η διαπίστωση της παράβασης θα αποτελούσε από μόνη της δίκαιη επαρκή ικανοποίηση. Εναλλακτικά, εκτιμά ότι το επιδικασθέν ποσό για το λόγο αυτό δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τα € 1.000.

24.- Το Δικαστήριο υπενθυμίζει, ότι η διαπίστωση της παραβίασης της Σύμβασης προκύπτει αποκλειστικά από την παραγνώριση του δικαιώματος των ενδιαφερομένων να εξετασθεί η υπόθεσή τους μέσα σε «λογική προθεσμία». Στην περίπτωση αυτή, δεν αντιλαμβάνεται τη σχέση αιτιότητας ανάμεσα στην παραβίαση, που διαπιστώθηκε και οποιαδήποτε υλική ζημία, την οποία θα έπρεπε να υποστούν οι προσφεύγουσες. Πρέπει, λοιπόν, να απορριφθούν οι σχετικές τους αξιώσεις (APPIETTO κατά ΓΑΛΛΙΑΣ, σελ. 56927/00, παρ. 21, 25 Φεβρουαρίου 2003).

25.- Σχετικά με την ηθική βλάβη, το Δικαστήριο εκτιμά ότι οι προσφεύγουσες υπέστησαν σίγουρη ηθική βλάβη. Αποφασίζοντας με δίκαιη κρίση, με βάση το άρθρο 41 της Σύμβασης, χορηγεί στην κάθε προσφεύγουσα € 3.000 για το λόγο αυτό, πλέον φόρων επί του ποσού αυτού.

B. - ΕΞΟΔΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ

26.- Οι προσφεύγουσες ζητούν, επίσης, € 650 ο καθένας, για τα έξοδα και τις δικαστικές δαπάνες, που πραγματοποιήθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου.

27.- Η Κυβέρνηση υποστηρίζει, ότι οι αξιώσεις των προσφευγουσών είναι αόριστες και αδικαιολόγητες. Εναλλακτικά εκτιμά ότι το ποσό, που χορηγήθηκε για το λόγο αυτό, δεν πρέπει να υπερβαίνει τα € 700.

28.- Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η επιδίκαση των εξόδων και των δικαστικών δαπανών με βάση το άρθρο 41 προϋποθέτει, ότι αποδεικνύονται πραγματικά, αναγκαία και, επιπλέον, εύλογα ως προς το ύψος των επιτοκίων τους (ΙΑΤΡΙΔΗΣ κατά ΕΛΛΑΔΑΣ (δίκαιη ικανοποίηση) (GC), Νο 31107/96, § 54, CEDH 2000 - XI).

29.- Λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερόμενα κριτήρια, το Δικαστήριο επιδικάζει από κοινού στις προσφεύγουσες € 1.500 για δικαστικά έξοδα, πλέον φόρων επί του ποσού αυτού.

Γ.- ΤΟΚΟΙ ΥΠΕΡΗΜΕΡΙΑΣ

30.- Το Δικαστήριο κρίνει κατάλληλο να βασίσει τα επιτόκια των τόκων υπερημερίας στο οριακό επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, αυξημένο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΟΜΟΦΩΝΑ

1. Κηρύσσει την προσφυγή παραδεκτή
2. Αποφαίνεται ότι υπάρχει παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης
3. Αποφαίνεται ότι
 - το εναγόμενο Κράτος πρέπει να καταβάλει και σε διάστημα τριών μηνών από την ημέρα, που η απόφαση κατέστη οριστική σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Συνθήκης, τρεις χιλιάδες ευρώ (€ 3.000) σε κάθε προσφεύγουσα για ηθική βλάβη και το

συνολικό ποσό των χιλίων πεντακοσίων ευρώ (€ 1.500) για δικαστικά έξοδα, πλέον φόρων επί του ποσού αυτού.

- από τη λήξη της εν λόγω προθεσμίας και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα αυξηθεί με απλό επιτόκιο ίσο με το οριακό επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, που εφαρμόζεται κατά την περίοδο αυτή, αυξημένο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

4. Απορρίπτει την αίτηση δίκαιης ικανοποίησης για το επιπλέον.

Συντάχθηκε στα γαλλικά, μετά κοινοποιήθηκε γραπτώς στις 26 Ιανουαρίου 2006 σε εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του Κανονισμού.

Υπογραφές

Σορεν ΝΙΑΣΕΝ Πεερ ΛΟΡΕΝΖΕΝ

Γραμματέας

Πρόεδρος

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΕΥΓΟΥΣΩΝ

1. Αντωνία ΤΖΑΓΓΑΡΑΚΗ
2. Πλουμιστή ΓΕΝΗΣΑΡΙΔΟΥ
3. Σπυρούλα ΤΖΑΝΙΔΑΚΗ - ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΥ
4. Βαρβάρα ΠΙΣΤΟΓΙΑΝΝΑΚΗ
5. Ελένη ΚΑΣΤΕΛΛΙΑΝΑΚΗ
6. Ασημίνα ΑΥΛΑΚΙΩΤΟΥ
7. Μαρία ΠΕΤΡΑΚΗ - ΓΚΟΛΕΜΗ
8. Ζαχαρένια ΧΑΡΑΛΑΜΠΑΚΗ
9. Άννα ΔΗΜΑΚΗ
10. Ζωή ΚΟΣΜΑ
11. Αγάπη ΙΩΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ
12. Μαρία ΓΑΛΑΝΟΠΟΥΛΟΥ - ΛΙΟΛΗ
13. Βασιλική ΜΑΡΙΝΟΥ - ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ
14. Αθηνά ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΥ
15. Αλεξάνδρα ΜΑΛΑΜΗ - ΜΠΟΥΤΣΗ
16. Διονυσία ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ - ΑΛΕΒΙΖΟΥ
17. Κωνσταντίνα ΓΚΙΟΜΠΛΑΚΗ
18. Ασημίνα ΜΠΑΜΠΙΛΗ - ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ
19. Βασιλική ΧΕΙΛΑΚΟΥ
20. Θεώνη ΠΑΠΑΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΥ
21. Ευθυμία ΡΑΠΤΗ
22. Πουλία ΑΡΒΑΝΙΤΗ

Επικύρωση του φωτοαντιγράφου στο Στρασβούργο στις 26.01.2006 από το
Σ. ΝΙΕΛΣΕΝ, Γραμματέα
Υπογραφή Σ. ΝΙΕΛΣΕΝ